

C. W. GORTNER

CAREVNA

Román o Marii Fjodorovně,
matce posledního cara

Carevna

Carevna

ROMÁN O MARIÍ FJODOROVNĚ,
MATCE POSLEDNÍHO CARA

C. W. Gortner

slovar

Carevna je beletristická kniha. Veškerý děj i dialogy, stejně jako všechny postavy s výjimkou několika osobností dobře známých z historie, jsou plody autorovy fantazie a neměly by být chápány jako skutečné. Ve scénách, v nichž vystupují reálné historické postavy, jsou situace, události i rozhovory zcela fiktivní a jejich účelem není popisovat realitu či měnit zcela fiktivní povahu tohoto díla. Ve všech ostatních ohledech je veškerá podobnost s živými či mrtvými osobami čistě náhodná.

Mapy a rodokmeny sestavil C. W. Gortner
České vydání obohatila překladatelka o přehled historických událostí, které ovlivnily děj zachycený v románu *Carevna*, a výběrovou bibliografii knih o rodu Romanovců a o carském Rusku dostupných v češtině

Copyright © 2018 C. W. Gortner
Cover photo © 2020 Lee Avison / Trevillion Images
Translation © 2020 Barbara Hajná
Czech edition © 2020 Nakladatelství Slovart, s. r. o., Praha
All rights reserved

Carevna

Z anglického originálu *The Romanov Empress*, vydaného nakladatelstvím Penguin Random House (Ballantine Books) v roce 2018, přeložila Barbara Hajná
Redigovala Iveta Poláčková
Korektury Adéla Lapáčková
Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., Praha v roce 2020
Vydání první

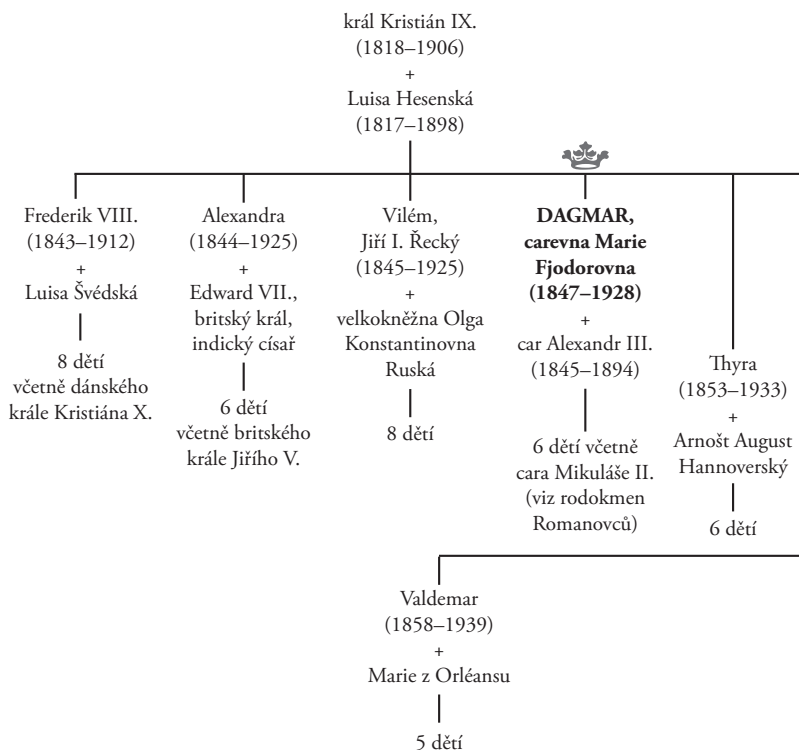
Cena uvedená na obálce je nezávazným
doporučením pro konečné prodejce

www.slovart.cz
ISBN 978-80-7529-631-3
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

*Matce, která mne seznámila
s nádhrou Romanovů*

Sláva a neštěstí bydlí na stejném nádvoří.
– *ruské přísloví*

Dánská královská rodina

Carská rodina Romanovců

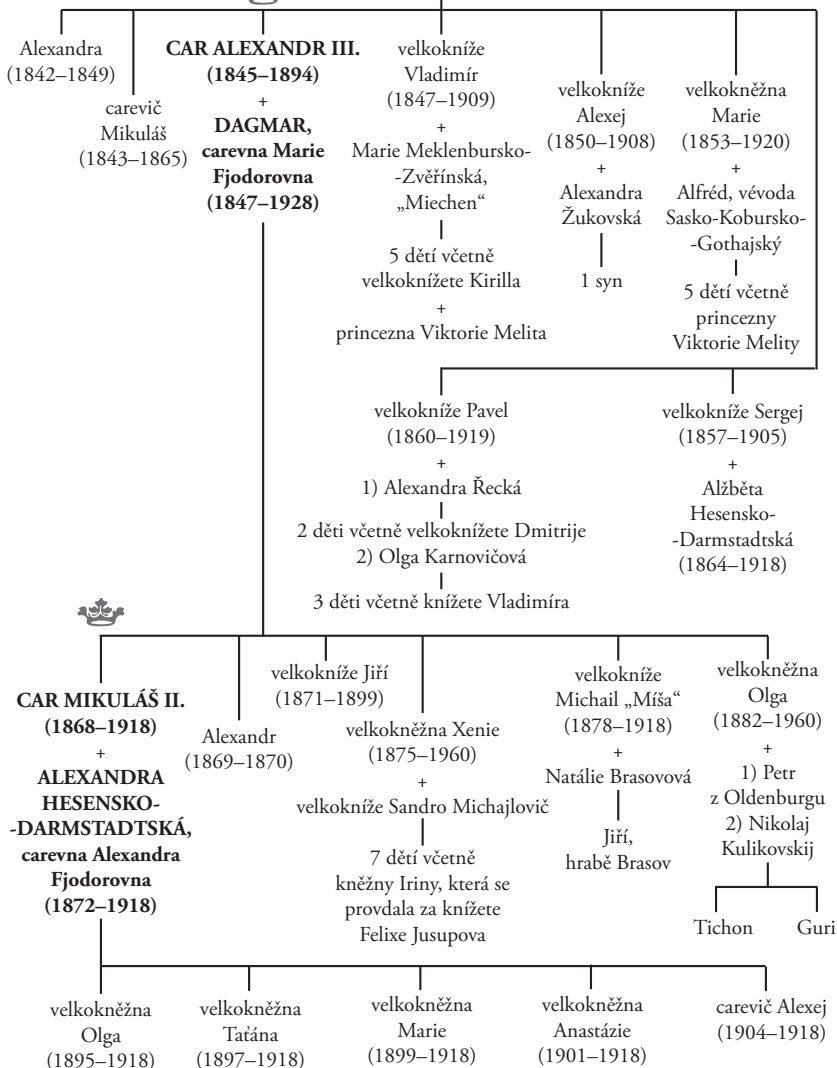
CAR ALEXANDR II.

(1818–1881)

+

1) MARIE HESENSKO-DARMSTADTSKÁ, carevna Marie Alexandrovna

(1824–1880)

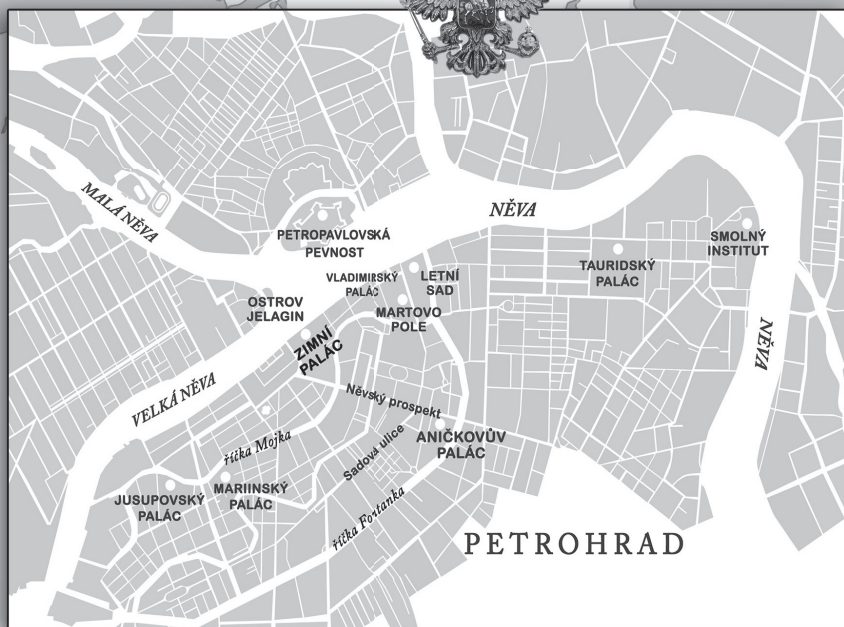

LEDOVÝ OCEÁN

VÝCHODNÍ
SIBIŘSKÉ
MOŘE

BERINGOVO
MOŘE

MONGOLSKO

ČÍNA

JAPONSKO

PRVNÍ ČÁST

1862–1866

Žlutý palác

*Zde přichází! Panna z Dánska...
Aby nám vládla láskou svou.*

– MARTIN TUPPER

KAPITOLA 1

„Měly bychom se obléknout stejně,“ navrhla jsem toho odpoledne, kdy se mi život navždy změnil. Jak výrazná změna to bude, jsem tehdy ještě netušila, ale její příchod jsem vnímala. Právě jsem se probírala hromadou krabic poslaných z nejlepších kodaňských i londýnských obchodů a naplněných střevíčky se saténovými mašličkami a klobouky, které zdobily stužky, hedvábným prádlem, šaty, korzety, plédy, koženými rukavičkami a pláští z heboučkého kašmíru či ze skotské vlny.

„Stejně?“ Moje sestra Alix se na mě zmateně zadívala; stála na stoličce, kolem níž kmítaly mamá s komornou. K Alixině tváři i štíhlé postavě přikládaly různé kusy oděvu, aby zjistily, co jí nejlépe sluší. „Jako dvojčata?“

„Ano.“ Naklonila jsem k ní dvě krabice, které ležely vedle mě na lenošce. „Koukej. Teď máš všechno dvakrát. Mohly bychom se obléknout stejně a zjistit, jestli nás tvůj snoubenec rozezná.“

Alix svažila tenké obočí. To nepatrné zamračení mě potěšilo; potvrdilo mi, že sestra není vůči absurditě celé situace tak netečná, jak předstírá. Než ale stihla odpovědět, matka mě napomenula podrážděným tónem, který užívala pokaždé, když jsem udělala nebo řekla něco nevhodného, což se podle ní stávalo poslední dobou až příliš často.

„Minnie. Tak dost. Obléknout se jako dvojčata, takový nesmysl.“ Mamá káravě mlaskla. „Jako by Jeho královská Výsost princ waleský byl slepý. Vždyť si s Alix ani nejste podobné.“

„Víte to jistě?“ Měla jsem sice v úmyslu promluvit zlehka, ale sama jsem ve vlastním hlase zaslechla výzvu. „Podobné si možná nejsme, jenže on ji přece viděl jen jednou. Až ji uvidí podruhé, možná ji ani nepozná.“

Mamá na okamžik znehybněla s nabranou spodničkou v rukou. Při pohledu na to smetanové hedvábí jsem musela potlačit nával hněvu. Dříve bychom si takovou spodničku dovolit nemohli, a ostatně ani žádnou jinou z těch nóbl věciček, které teď zavalovaly místnost. Šaty jsme si šily samy a také jsme je samy spravovaly. Ve svém malém žlutém kodaňském paláci jsme byli šťastní, užívali jsme si letní koupání v moři, gymnastické soutěže i hudební večery, které následovaly po skromných pokrmech, při nichž jsme se u stolu obsluhovali sami. O přepychu jsme nikdy nestáli, protože jsme měli jeden druhého. Tím největším darem byla naše rodina. A přesto nás teď zasypávaly hmatatelné důkazy našeho nadcházejícího rozloučení.

Jak jen se toho tolik mohlo tak rychle změnit?

„Samozřejmě že ji Jeho Výsost bude milovat,“ řekla mamá. „Jako její manžel to bude mít za povinnost, stejně jako ona coby jeho manželka. Co tě to popadlo, že musíš zrovna v den, kdy si Alix zkouší výbavu, takhle popichovat? Copak nevidíš, že je už takhle dost nervózní?“

Sestra na mě pohlédla v zrcadle. Pokud byla nervózní, pak to šikovně skrývala. Vypadala unaveně a pobledle a stíny pod jejíma chladně šedýma očima prozrazovaly vyčerpání, ale byla klidná – dokonce tak klidná, že mne její upřený pohled vyváděl z míry. I přes svůj neochvějný postoj si musela uvědomovat, že jsem řekla pravdu. Jestli jí manželství přinese štěstí, nebo zlomené srdce, to se nedá předvídat. Jenže ona by to nikdy nepřiznala, rozhodně ne před matkou, která se tolik namáhala, abychom dosáhli tohoto vyššího postavení, téhle poslední vlny v mohutném přílivu změn, který mě strhl do samoty a nutil mě bojovat, abych se vůbec udržela nad hladinou.

„Jen jsem říkala...“ Hlas mi vlivem matčina ostrého pohledu zeslábl.

„Víme, co jsi říkala, Minnie. A já ti říkám, že už to stačilo.“

Popuzeně jsem v dlani zmáčkla hedvábný papír z krabice na klobouky, která ležela vedle mě. „Možná bych měla jít na procházku,“ zamumlala jsem. „Když mě tady k ničemu nepotřebujete.“

„Jestli se neumíš nijak užitečně zapojit, tak radši jdi.“ Mamá se opět otočila k sestře. „Na čerstvém vzduchu určitě dostaneš lepší náladu a přestaneš s tím otravným špičkováním. Nepřipustím, abys svou sestru rozptylovala takovými nesmysly, když máme tolik práce.“

Čerstvý vzduch a co nejmenší množství nesmyslů podle mamá řešily cokoli. Za všech okolností si zachovávala chladný rozum, ačkoli během posledního roku jsme se povznesli tak vysoko, že by to každé jiné rozumné ženě zamotalo hlavu. Ovšem Luisa Hesensko-Kasselská by podobné slabosti nikdy nepodlehla. Neochvějnou víru ve vlastní úsudek projevila poprvé tehdy, když se proti vůli rodiny provdala za mého otce, svého bratrance z druhého kolena Kristiána z Glücksburgu, který byl tehdy bezvýznamným chudým princátkem a se kterým založila nuznou, avšak příjemnou existenci a nás vychovávala v rozumné lhostejnosti vůči předstírání. Teď, když se papá překvapivě stal dědicem našeho bezdětného panovníka, se sice hotovila stát dánskou královnou a zároveň chystala nejstarší dceru na svatbu s následníkem britského trůnu, ale k těmto monumentálním úkolům přistupovala stejně klidně, jako by šlo o denní úklid salonu. A to moje otravné špičkování, jak to nazývala, ji mátl, protože nic takového by žádný z jejich potomků předvádět neměl, zejména v našem nově velkolepém postavení.

Škubla jsem svými bohatými sukněmi a zamířila ke dveřím, kde jsem se zastavila. Doufala jsem, že mě sestra zavolá zpátky. Toužila jsem, aby Alix promluvila, aby dala najevo, že mne stále potřebuje. Jenže ona mlčela, a když jsem přes rameno vrhla rychlý vzdorovitý pohled, zjistila jsem, že Alix se utápí v hedvábných spodničkách a mamá nařizuje komorné, aby utáhla šněrovačku, jako by Alix byla jen panenka.

Nebo obětní beránek.

V mých očích sestřina svatba představovala něco jako obětování.

Nenarodili jsme se do vznešených poměrů. Mamá nám to v dětství často připomínala, abychom nečekali víc, než už máme. Ti, kdo se narodí bohatí, nemají takové štěstí, vysvětlovala Alix a mně, když nás učila, jak si ozdobit podomácku ušité čepčky nebo zalátat prádlo. Člověk, který má už od narození všechno, nezažije uspokojení, které se rodí z úsilí. To byl výstižný postřeh, protože úsilí snad ještě nikomu nepřineslo takové uspokojení, jaké teď sklízela mamá, jenže v tuto chvíli, kdy jsem palácem Bernstorff procházela podél soch a stěn obložených zrcadly, do nichž jsem ani letmo nemrkla, podpatky mi klapaly po parketách a za sebou jsem táhla sukně se širokou krinolínou, mi její moudrost neposkytla pražádnou útěchu.

Do paláce jsme se přestěhovali před měsícem, když se rozhodlo o tom, že papá se stane novým dánským korunním princem. Palác na rozlehlém pozemku za hranicemi Kodaně byl přiměřeně elegantní a mnohem prostornější než náš žlutý měšťský domov. Přečasně zahrady s nádhernými lipovými stromy a cestičkami patřily mezi těch nemnoho novinek, které jsem přivítala. Mí mladší sourozenci Valdemar a Thyra to tu milovali, mohli tu běhat bosí a hrabat se pod živými ploty. Mně už ale bylo skoro patnáct a na dětské hry jsem byla moc velká, ačkoli teď, když jsem přechala do zahrady, jsem ztouloužila, aby tomu tak nebylo. Kéž bych byla znovu dítětem a mohla bych utéct a schovat se.

Zvedla jsem ruku k čelu a uvědomila si, že jsem si zapomněla vzít slunečník nebo klobouk. Takhle bych se mohla moc opálit. Představovala jsem si, jak na to asi zareaguje mamá, rázovala jsem dál a přitom zvažovala, že bych si také mohla uvolnit tu škrabavou sítku, která mi husté vlnité vlasy drží v zátylku, a vyvolat tak pobouření. Až na to, že tu nebyl nikdo, koho bych mohla pobouřit. Prázdná, zelená zahrada se přede mnou táhla, dokud jsem nedorazila k vilce ve švédském stylu, která sloužila jako čajový pavilon a před níž jsem teď spatřila přecházet povědomou mužskou postavu v tmavém obleku, obklopenou oblakem doutníkového dýmu.

Papá.

Sevřela jsem látku sukně do pěsti a bez ohledu na to, že odhaluji kotníky, jsem se k němu přes trávník rozběhla. Trhl sebou a obrá-

tíl se, pod působivými novými kníry se mu stáčil kouř z doutníku. Nechal si je narůst, aby vypadal důstojněji. Mně připadaly legrační, protože jemné hnědé vlasy, které mu na temeni řídly, vyvažovaly houští, které mu rostlo na tváři, jen chatrně. A i když se měl stát králem, stejně musel kouřit venku, protože mamá nesnášela ten pach a opakovaně ho žádala, aby se „toho odporného zlovyku“ vzdal.

„To už jste hotové?“ Úsměv mu rozjasnil ustaranou tvář. S bolestí jsem pozorovala, že i on se začal měnit. Od chvíle, kdy bylo rozhodnuto, že se stane následníkem našeho churavého krále, ztrácel své bezstarostné veselí, jako by ho už tížilo břemeno koruny.

„Nejspíš to potrvá ještě celé hodiny.“ Nakrčila jsem nos před pronikavým oděrem jeho tabáku. „Musí probrat ještě hromadu věcí. Vypadá to, že v celé Kodani nezůstaly jediné šaty. Mamá říkala, že jsem protivná, tak jsem šla pryč.“

„Chápu.“ Koutky mírných světlehnědých očí se mu zvlínily úsměvem. „A byla jsi protivná, Dagmar?“

Tohle jméno si pro mne vybral z několika, která jsem dostala při křtu, a bylo to moje nejoblíbenější, protože kromě něj mi v rodině všichni říkali Minnie. Dagmar bylo jedinečné jméno, které mě vydělovalo z řady a které kdysi patřilo legendární královně naší vlasti.*

Pokrčila jsem rameny. „Nechápu, proč se kolem toho musí dělat takový povyk.“

Zasmál se. „Tvá sestra se vdává za syna a dědice královny Viktorie. Jednoho dne, dá-li Bůh, se stane britskou královnou. To si zaslouží pořádný povyk.“

„Možná pokud jde o mamá a královnu Viktorii. Jestli to bude tak úžasné pro Alix, to se teprve uvidí.“ Při pohledu na jeho náhle zasmušilý výraz jsem dodala: „Jen si o ni dělám starosti, papá. Alix se chová hrozně divně. Jako by to všechno přijímala úplně bez rozmyšlení.“

* Dagmar Dánská, která se r. 1205 provdala za dánského krále Valdemara II., se narodila jako Markéta Drahomíra, česká princezna z rodu Přemyslovců. Jejím otcem byl král Přemysl Otakar I. a nevlastní sestrou svatá Anežka Česká. Markéta, která po sňatku přijala jméno Dagmar, si údajně rychle získala srdce dánských poddaných svou krásou a dobrotou. Dodnes zůstává jednou z nejznámějších postav dánské historie, kterou se zabývá řada legend, balad, knih aj. (pozn. překl.)